

(המשך מעמוד 17)

זור זה. מטרה זו היתה כלי-כר חשובה וקשה לביצוע, עד כי צה"ל מצא לנכון להגות את המלחמה בצורה שהביאה לבריחת כ-200 אלף אזרחים, והשגת כפרים שלמים ולהריגת מאות גברים, נשים וטף. בתום פעולות המלחמה היה צורך לשתף את מפקדת אש"ף בהסדר הפסקת-האש. האם יבחרו חסל אש"ף לצפות לישיג גדול יותר?

לרשם-נא הדבר לזכר הדורות: בשעה הקשה ביותר לאש"ף, כשכל המנהיגים הערביים זנחוהו, באה לו ההצעה רק ממנהיג חשוב אחד במרחב: מנחם בגין.

לפני כחמש היה אש"ף בשפי המדרגה. מצריים תקפה אותו בשפי-קצף, בשפה שהשתמשו כלי-התיקורת הערביים בעבר רק נגד ישראל. חזית-הסירוב הערבית, שבה חיפש אש"ף מיקל זמני, החלה מתמוטטת. מנהיגים רבים בעולם החלו משמיעים, בינם לבין עצמם, את ההשערה שעבר זמנו של אירגון זה.

או באה פעולת-החורגה בכביש-החוף, היא הזכירה לכל העולם שאש"ף קיים. אך התזכורת היתה כה אכזרית, שהתגובה ההחלטת של ממשלת-בגין לפתוח ב-מלחמה בדרום-לבנון שינתה מצב זה. בעיני העולם נראה אש"ף עכ-שיו שוב כגורם מדיני וצבאי שאין להתעלם ממנו.

כוחות אש"ף הופיעו כצבא קטן אך אמיץ, המוכן לעמוד מול צבא כביר, ביחס-יכוחות של 1 נגד 5, ובמאזן של חימום של נשק קל מול מטוסי א-16. דברי הרמטכ"ל מחזקים תדמית זו. מוטע גור עצמו העלה את הדמיון של דויד (פלסטיני) מול גולית (ישראלי). כאשר אמר כי "היה זה טיפשי מצידנו, אילו פלגנו כמו דויד, בעוד ש-כוחנו הוא ככוחו של גולית..." ההכרה באש"ף ככצד למלחמה ולשביתת-הנשק (ובמיוחד גם לי-שולם, בבוא העת) היא המסקנה שהתבקשה מתמונה חדשה זו.

ש עוד תוצאה חשובה לגבי ה-עתידי.

על פי דיווחי הכתבים הישראליים והזרים, המסקנים את מצבה-הרוח בגדה המערבית, וברצועת-עזה, הביאה מלחמת-הליטאני לשינוי נחרץ ביחס האוכלוסיה לאש"ף. כדברי אחד הכתבים, המבטא את הדיעה האחתידה: "המבטא באש"ף בשטחים המוחזקים עתה מ-55% ל-55%".

אין פלא בכך. איך צריך פלסטיני צעיר (או זקן) ברמאללה, בתא-יניס ובחברון להרגיש כאשר הוא קורא שקומץ של בני-עמו עמד מול העוצמה האגדתית של צה"ל, עמד ונלחם?

המוראל והפלסטיני בשטחים הי-כבושים, בדבנון ובשאר הארצות הרקיע שחקים במיתקני אש"ף ב-ביירות, כך דיווחו עיתונאים צרי-פתיים, שוררת אווירה של צהלה.

גם דעת-הקהל הכלל-מערבית לא תישאר אדישה לתמונה זו. אחרי המלחמה לא יוכל הגושא אנוואר אל-סאדאת להתעלם עוד מאש"ף, ולהסתמך על איזושהי קבוצה של סוכנים עלובים בגדה. הוא יצטרך לחיפש שוב שרים עם אש"ף.

נדמה שאין זה חיפוש חד-סטרי. נציג בכיר של אש"ף השתתף ("באורח פרטי") כפי שנאמר בביירות) בישיבת הליגה הרביעית, וראפאת עצמו שאב אומץ מתהילת המהפכה, והכריז כי יש לחתור לשלום על בסיס ההודעה האמריקאית-סובייטית מסוף השנה שעברה — הודעה המכירה בזכות ישראל לריבונות ולביטחון. (הטלויזיה הישראלית המודרכת לא שידרה נאום זה, אך שידרה ארוכות נאום הפוך של ראש-האופוזיציה באש"ף, ג'ורג' חבש, השולל את קיום ישראל).

יצחק במלחמה אינו נקבע על פי מיספר הקילומטרים שנכבשו, או מיספר ההרגים שנגברו.

הניצחון נקבע על פי היעדים המדיניים שהושגו על-ידי כל צד. מבחינה זו אין מנוס מן המסי-קנה, כי במדינות-הליטאני היה רק מנצח אחד: אש"ף. אם יאסר ראפאת אינו משגר מברק-יורה למנחם בגין, על החי-לשתי לפתוח במלחמה זו, הרי זה שוא של כפיות-טובה.

(המשך מעמוד 15)

כיוון שהמארכת לא ידעה אם אני דתי או לא, היא הצטיידה בעוד מועד בכמה ספרים על הי-מיטבה הכשר, ודאגה להכין ארוי-חתי-ערב (בת חמש מנות) על פהי-רת הכשרות. היא עברה על כך יום שלם.

שמחתי מאד שהבאתי לה מתנה ישרא-לית: בקבוקי של ליקר צברה. אגב, כל מארחי במצריים שמחו על מתנה זו.

מה חושב מר בגין?

קשה מאד למצוא להאמין כי מנחם בגין אכן מוכן לחסל את יוזמת השלום של אל-סאדאת בגלל כמה התנח-ות.

והדבר בולט בכל שיחה עימו. הוא רוצה להבין, לדעת, מנחם בגין בוודאי היה נהנה אילו ראה ושמע כיצד אנחנו יושבים בארמנו של פארוק, על גדת הנילוס, ומנחתים את התיאוריות של זאב וז'בר טינסקי על זכויותיהם של מיעוטים לאומיים. המסר העיקרי שלי לכל בעלי-השיח היה זה: המשא-ומתן המדיני צריך להתנהל בין הממשלות. תהיה דעתו על ממשלת-בגין כאשר תהיה, ותהיה דעתו של מצרי על יחמת אל-סאדאת אשר תהיה — המשא-ומתן צריך להתנהל בין ממשלות אלה. כל עוד הן קיימות.

אך הגיע הזמן להניח לשני העמים לדבר זה אל זה פנים אל פנים, בכל המישורים. התהום הפעורה ביניהם עצומה. אין הם מבינים זה את זה. קיים קצר מוחלט בתיקשורת. אחרי שעברתי כמה

מאמרו של אנברי בשבועון "אוקטובר" ישראל כעלת-בירת לעתיד

פעמים בין הצדדים, אני יכול להעריך את מלוא חומרתו של קצר זה. אנוואר אל-סאדאת בא לירושלים ודיבר במישור אל העם הישראלי. זאת היתה התחלה נהדרת, ויש להמשיך בכך. כל הישראלי שביקר במצריים — החל בעור וייצמן ואליהו בן-אלישר וכלה בגדול הנציים שבקרב העיתונאים — שינו את דעותיהם. כל המצרים שביקרו בישראל גילו עולם חדש. בכך יש להתמיד. צריכים להגיע להסכמה ישירה בעשרות דרכים שונות. במהלך השיחות שלי התגבשו כמה וכמה רעיונות. יותר מכל דרוש מגע ישיר בין כוחות-השלום בשתי הארצות.

"איו השפעה יש לכוחות-השלום ביש-ראל?" היתה השאלה שחזרה שוב ושוב. "את מי אתם מייצגים?" אמר לי עורך עיתון חשוב: "אנחנו מכירים אותך קורר-אים את דברך. אך איזה חלק בדעת-הקהל הישראלית מודהה איתם?"

התשובה על כך מוכרחה, כמור-בן, לבוא מיראלי. כל הפגנה כי-תליאכיה, כל הצבעה ככנסת, כל קריקורא המתפרסם בישראל עי-שום את שזהם.

צ'ד מצריישראל

מה שבוועות לפני ביקורו של אלי-סאדאת בארץ התקיים במכון ואן-ליר בירושלים יום-עיון על עתידה של יש-ראל, במצב של שלום. הושמעו בו הר-צאות מיקצועיות מעניינות ביותר על מקומה של המדינה במרחב, מבחינת הכלל-התחבורה, המדע וכו', אם יפרוץ השלום.

בארץ לא זכה סימפוזיון זה בהד-כל-שהו. הפרט היחיד שזכה בסיקור עי-תונאי היה נאום-הסיום של יצחק רבין, של אנד כלל לעניין. אולם כאשר הזכרתי סימפוזיון זה בי-שיחותי באהיר, נדלק אור בעיני בעלי-שיח. הם רצו לדעת את הכל. ביקשו את החומר הכתוב. הנושא מרתק אותם.

זהו אחד ההבדלים הגדולים בין מצריים וישראל בשעה זו. כאשר ישראלי חושב על השלום, מעניינת אותו כימעת באופן בילעדי ה-שאלה: איך נעמוד במלחמה הבאה, אח-

י"ר מורסי השלום כמיקצוע-לימוד

רי השלום? השלום מצטייר איכשהו כי פסק-זמן בין מלחמות. אני מניח שגם במצריים יש מוסדות ואנשים העוסקים בבעיות כאלה. אולם המשכיל המצרי הרגיל — הפרופסור, איש העסקים, הפקיד הבכיר, השר — רחוק מזה מאד. אם עושים שלום, למה לחי-שוב על המלחמה הבאה? הרי לא תהיה מלחמה!

דעוהם זאת עוסקים מצרים רבים במחשבה על הכעיות של השלום. זהו נושא המנצנץ בכל שיחה רצינית, הנדון סביב שולחן ארוחת-הערב. לא בתיאוריה, אלא באופן מעשי ביותר.

בישראל אין כימעט איש החושב ברצי-נות על הכעיות שתעוררנה כאשר יהיה שלום. במצריים זה כבר הפך בחוגים מסויי-מים לעיסוק יומיומי.

מורסי סעדי-אלידין, ראש מינהל ההס-ברה המצרי, העוסק גם בענייני תרבות, סיפר לי על רעיון שהיה לו. הוא שוחח עם מומחה יפאני לעוריילימוד, שהדגים בי-פניו המצאות מתחכמות ללימוד נושאים בגיל צעיר ביותר.

למה לא להשתמש באבירים אלה כדי ללמד את השלום? בהתלהבות, שהעידה כל כך שכבר הקדיש לנושא זה מחי-שבה רבה, תיאר לי מורסי את הקורר-סים שהוא רוצה להנהיגם בבוא העת בכי-תות הנמוכות של בתי-הספר במצריים. כדי לנטוע בילדים בגיל צעיר את השינאה למלחמה ואת האהבה לשלום. כל זה בי-עזרת עזריילימוד מתחכמים. שימישו את הרע והטוב. במקביל יהיה צורך להני-הג את הדבר בישראל.

(מורסי ביקר בישראל במהלך יוזמת אלי-סאדאת. הכל קוראים לו "י"ר מורסי", מבלי להבין שהוא שמו הפרטי. גם השם השני, סעדי-אלידין, אינו שמה-ממשפחה, אלא שם אביו. מעטים יודעים כי שם הממשפחה שלו הוא חמדי, ושהוא אחיו של המלחין העממי הידוע, בעל השם הזה. כי המצרים אינם נוהגים, בדרך כלל, להשתמש בשמות-משפחה. בקאהיר דור-שה בקיאות מיוחדת כדי לדעת מהו אחיו של מי, ומה הקשר בין פלוני ואלמוני.) במישרו של מורסי פגשתי גם באיש שערך את הספר על קטעי-הספרות הישי-ראליים. הנמכר עתה בקאהיר. הוא מכין ספר דומה על מחזות ישראליים.

העניין בשלום חורג בהרבה מן העיסוק בתוכניות מסוג זה. הוא מתבטא ברעיונות המרחפים עתה בחלל התחבורה המצרית ה-משכילה.

למשל: מה תהיה היערכות הכוחות המדיניים במרחב, אחרי שתיחוצר בו מצי-אות השלום? (שוב: מי מתעניין בי-שאלה מרתקת זו בישראל בימים אלה?) אחת הדיעות הנפוצות בקאהיר היא, כי אחרי כינון השלום ייווי-צר מאלין "ציר מצריישראלי", שיחווה את הכוח הדומיננטי בי-מרחב.

ביליתי שעות מעניינות בליבון רעיון זה, בשיחות שונות. האמת היא שבין מצ-ריים וישראל אין שום ניגוד של אינטרסים. ויש כמה וכמה אינטרסים משותפים. אמר לי כמה בכירי מאד, "אחרי שתיפתר הי-בעיה הפלסטינית ותחזורנה האדמות הר-ערביות, תתגבש מציאות המבוססת על כך, הוא פיתח בהרחבה את הצדדים (המשך בעמוד 28)